

MLADO JUTRO

Št. 37. V Ljubljani, dne 15. septembra 1940 Leto XI.

V BOJU ZA PRAVICO POVEST S SLIKAMI

Bobby je postal tako radoveden, da se je komaj zadrževal, da ne bi spet nadlegoval prijatelja z vprašanji. Nenačar ga je popolnoma zapustil. Bilo mu je, kakor da se je nelezel od svojega rdečega prijatelja hladnokrvnega miru. Čez čas že ni mogel več biti tiho: »Toda za božjo voljo? Rdeči jelen, kaj vendar nameravaš? Nikar me ne muči več, saj vidiš, da me bo radovednost raznesla!« je šepetaje siknil med hojo za rdečekožcem. »Potrpi, potrpi še za hip pa ti bo vse jasno! Le pojdiva sedaj naprej!« mu je ravnodušno

odvrnil, pri tem pa ga je vragoljasto nagajivo pogledal od strani. Nenadoma pa se je spet ustavil in z roko zakazal Bobbyju, naj ostane popolnoma miren. Za seboj v gozdu sta še vedno slišala težke korake O'Connorja in pokanje vej. Rdeči jelen se je vrgel na tla in se pričel neslišno plaziti naprej. Bobby je brez vprašanja sledil primeru prijatelja.

Rdeči jelen je medtem izvlekel svoj nož in ga, plazeč se še vedno na prejšnjem, držal v desnici pripravljenega na sunek. Njegov obraz je bil, kolikor je bilo to še sploh mogoče, trdega in ne-

opredeljenega izraza. Bobby je pazil, da mu je tesno sledil. Zazdelo se mu je, da sliši pred njima med skalami, rahel šum. Torej so se nahajali v bližini še drugi ljudje razen O'Connorja, Rdečega jelena in njega!

Polagoma sta pridrsala čisto med skale. Rdeči jelen se je ustavil, ostal pa je v svoji ploski legi še naprej in poskušal pokukati preko roba majhne vzpetine. Videti ni bilo ničesar pa če si se še toliko potrudil. Visoke skalnate razvaline so obkrožale velik, odprt prostor, ki je bil popolnoma prazen. Ničesar posebnega ni moglo oko

je najbrže držala glava Nacekovega telesa, ali pa je planil vrh s preveliko silo zopet na svoje staro mesto. Kratkotrajno, Nacek ni imel več glave.

Puščani so nemo zrl v Naceka in se čudili, kje ima vendar Nacek glavo. Organist Jaka je dejal, da je sploh ni imel, drugim pa se je zdelo, da so jo videli nataknjeno na njegovih ramenih. Zopet so se začeli prepirati, na vse zadnje pa so dejali, da bo to pač najbolje vedela njegova žena in da morajo zato k njej.

Ni trajalo dolgo, ko so že stali občinski možje pred Nacekovo ženo in jo vprašali, ali je imel njen mož danes zjutraj

še glavo, ali pa je odšel brez nje z doma. Babura se je malce zamislila, potem pa je dejala, da se prav za prav ne more točno spomniti, če je imel Nacek še glavo ali ne, ker je tisti čas, ko je mož odhajal z doma, bila ravno pri svinjah in jim iskala uši. In zopet niso vedeli vsi skupaj kako in kaj. Končno pa se je spomnila mežnarjeva žena, da visi v omari Nacekov klobuk in če ni v njem njegove glave, potem jo je vzel pač s seboj.

Seveda niso našli glave v klobuku, ker jo je ta preklani Nacek zjutraj vzel s seboj in jo je izgubil Bog ve kje. Nekaj časa so jo potem še iskali po polju, toda našli je niso in morda jo iščejo še danes.

Tiburcij:

Nekoč je živel ...

Nekoč je živel kmetič, ki je imel tri njive. Na prvi poseje žito, na drugi koruzo in buče, na tretji krompir. Žito požene, rase, dozoreva in valovi v vetru. Koruza se prav rahlo in gosposko oprime s koreninami zemlje, da jo mora kmetič dobro ogrebsti, ker bi jo prevrnil vihar. Buče previdno ležejo po tleh proti kraju, kakor bi hotele pobegniti. Šele ko prilezejo na rob, vzcvetejo z velikimi rumenimi cveti, nato ležejo v travo, v razor in se začnejo debeliti. Tudi krompir vzklije. Ko ga gospodar okopa ter ogrebe, nekaj časa zadovoljno rase, cvete z nedišečimi cveti, naenkrat pa poleže in ovne!

Kmetič pride na polje in vpraša:

»Kako je, kako?«

»Ah,« pravi žito, ki se sanjavo ziblje v vetru, »čemur moram biti zakoreninjeno v tej grobi zemlji, priklenjeno na to pusto pokrajino, izpostavljeno suši in nevihtam? Če bi imelo vsaj steblo, ki bi segalo do neba, da bi se dvignilo k solncu, ali če bi bilo vsaj lahko kakor cvetni prah, da bi me nesel veter preko daljnih pokrajin in me dvignil v oblake. Tako pa živim bedno, suženjsko življenje. Čemu si me posejal?«

Koruza, ki se je dvignila najvišje, da uživa razgled čez prostrano polje, pogleda malomarno in z viška na kmetiča ter reče:

»Neznošno je tu! Prst smrdi po gnoju, jaz bi že rada prišla v svet.«

»Je že dobro,« pravijo buče, ki leže leno in ubito na robu njive, »nič ne rečemo, prav je, da so korenine v gnoju, ali da bi ležale me noč in dan v zem-

lji, v blatu, tega pa res ne prenesemo. Saj nismo najzadnje rastline na svetu. Vsaj postlal nam bi bil.«

»Zraku!« vpije krompir. »Steblo se mi je posušilo, kmalu segnijem še sam v tej zatohli zemlji.«

Kaj je hotel dobri kmetič? Požel je žito, izkopal krompir, pobral koruzo in odpeljal buče.

Mine jesen, mine zima, pride pomlad. V shrambi je spravljeno žito, koruza, krompir ter bučno seme. Kmetič vstopi in vpraša:

»Kako je, kako?«

»Oh, tu plesnim!« vzdihne žito. »Sonca mi manjka in zraka. Zrno se drži zrna, nikamor ne vidim. Le zemlja bi razgibala v meni tajne sile, dvignila novo rast, ponesla bi me na vitkih bilkah proti soncu. Še malo, pa zamrem do zadnje kali, dokler se me ne usmili mlinsko kolo in ne stre moje zavoženo življenje.«

»Ne vprašuj,« pravi koruza. »Dokler sem bila še na steblo, v panoglah, sem nočivala pogreznjena v mehke češarke, ovita v svilnato ličje. Bila sem polna, mlečna, sočna, saj je mati skrbela, da nisem stradala in me sonce ni posušilo. S korenino je služila noč in dan v zemlji, prislužila je toliko, da smo imeli za vsakdanji kruh in obleko. Tako si včasih želim, da bi imela tudi jaz čisto majhne otročiče. Lepo bi skrbela zanje. Nesi me v zemljo, da se čisto ne posušim.«

Bučno seme je takole nagovorilo kmetiča:

»Najbolj bi se mi prilegel kup mastnega gnoja, da bi se napilo, napelo in

pognalo. Pomisli, po dolgih steblih, ki bi jih razpredlo po njivi, bi kradlo sokove, s širokimi listi bi lovilo tople sončne žarke in vse to kopičilo v debele buče z okusnim mesom. Ali ne bi bilo lepo?»

»Naj ti še razlagam?« pravi krompir. »Saj vidiš, da poganjam kar tu na lesi ter tratim svoje moči.«

Kaj je hotel dobri kmetič? Preoral je svoje tri njive, posejal žito, posadil krompir, koruzo in buče.

JUTROVČKI

PIŠEJO ...

Pes in mačka. Bila je nekoč mačka, ki se je imenovala Maca. Imela je lepo dlačo in lep rep. Imela je tri mlade mucke, ki so se imenovale Mucek, Pucek in Macek. Stanovala je s svojimi mladimi na podstrešju. Ko so bili mucki še majhni je šla Maca malo na sonce. Sosedov pes je ležal na dvorišču. Naenkrat je zagledal Maco in začel teči za njo, a Maca je splezala na drevo in pes je lajal na Maco. Gospodinja je prišla in zapodila psa. Maca je stekla na podstrežje k svojim mladim.

Miran Iskra, uč. II. razr. Čakovec.

Dragi stric Matie! Pri neki dobri družini je živela ljubka mačka. Redno je dobivala skodelico mleka. Ni bila nadležna. Večkrat je čakala na polju ali na kje družje, da ujame dolgozorepo miško.

Kakor vsako leto, so se tudi letos približale velike počitnice. Otroci so hiteli na oddih. Tudi ta družina je dobila razposajenega mestnega otroka. Prav kmalu je iztaknil mačko. Grdo je z njo ravnal. Da bi se tega poredneža izognila, je sklenila, da odide k sosedu. A tam jo je kmalu zasačil pes. Reva ni vedla kam naj se poda, zato je zbežala na bližni drog. Pes jo ni dolgo časa čakal. Naposled se je zopet vrnila pod domačo streho, kjer je sklenila, da se ne bo več oddaljila od hiše. S sokolstkim pozdravom Te pozdravlja

Vida De Zorđa uč. II. r. mešč. šole v Medvedah.

Pes in mačka. Dasl se pes in mačka sovrážita sta se naš mucek in kužek prav lepo gledala. Nikoli ji ni psiček pokazal zob, nikoli ni zalajal na njo, a tudi mačka se od njega ni nikoli obrnila. Nekoč se je zgodilo, da je oče dal mački celo klobaso, kužku pa nič. Psiček jo je prav lepo gledal in jo prosil za košček klobase. »Hov,

hov« je zalajal, toda mačka je zbežala. Kužek pa za njo. Mačka jo je pa ubrala na brzolavni drog, psiček pa je moral spodaj čakati. Pobožno je pogledoval na mačko, ki je zadovoljno jedla svojo slaščico. Ko je snedla že pol klobase, je kuža zalajal »Hov, hovi!« »Mjav, mjav.« je odgovorila mačka. Toda klobasa ji je ušla iz ust. Kuža je zadovoljno in mirno pojedel drugo polovico, nato pa prav tako mirno odšel. In spet sta postala stara dobra prijatelja.

Klemenčič Borivoj, dijak Kamnik, Sutna 39.

Pes in mačka. Živela sta pes in mačka pri skupnem gospodarju. Bila sta velika prijatelja. V nesreči sta pomagala drug drugemu. — Ko sta se nekoč sprehajala po vaški cesti, sta se sprla. Ves besen je pes navallil nanjo, da bi jo kaznoval. Toda ona, ker je zelo urna, mu uteče in soleza na telefonski drog.

Tavčar Milica, dij. Rakek 198.

Dragi stric Matie! Danes se prvič oglašam v »Mladem Jutru«. Sklenila sem, da napišem povest o psu in mački.

Bilo je nekega lepega popoldneva. Mačka je izmaknila v srambi kos mesa in takoj zbežala v skrit kotiček pojedti svoj plen. To pa je opazil sosedov pes Teri in zaželel si je mesa. Poznal se je za njo in jo tudi kmalu dohitel. A pred nosom mu je mačka ušla na drog. Pes je moral oditi brez plena. Poleg tega pa je koval načrte, kako se bo ob bližnji priložnosti maščeval mački. Lese pozdrave Ti pošlila

Köchler Marijanca uč. drž. real. gimn. v Ljubljani, Slomškova 7 II.

Pes in mačka. Pes za muco hiti, mucka na drog zbeži in se mu z droga smeji.

Jana Barej, dijakinja Toplice II. p. Zagorje.

Obisk pri mravljah

Bržčas ste si na sprehodu po gozdovih že večkrat ogledovali življenje na mravljišču. Človeka presenetli, kakšno neutrudno in vsestransko vrvenje vlada vrh bivališča teh pridnih živalc. Promet na mravljinčji stezi, ki vodi od kupa in h kupu nazaj, je nedvomno vsaj tako razgiban, vsekakor pa tudi bolj urejen, kakor v naših mestih, toda bodimo pametni in nikar ne podrezajmo s palico v kyp, kajti to bi za mravlje pomenilo prav toliko, kakor za nas, če bi kakšen izreden orjak iz šale

ljevala, kako bo poselej, zlasti pa jo je skrbelo, da ne bi Francelj zašel tako kakor oče. Sosedje, namesto da bi jo tolažili, so ji vedno trobili na ušesa, da Francelj ne bo nič boljši od očeta in da ji bo samo za pokoro. Vse to je čul tudi fant in prav zaradi tega ni maral, da bi imeli hudobni jeziki opravka z njim. Sedaj ima delo in vztrajal bo, dokler ne bodo vsi Lečniki preskrbljeni in samostojni. Mater pa je hotel presenetiti in ji zato ni o službi nič omenil.

★

Prvi teden Franceljnovе službe je hitro mineval. Čeprav je bilo delo težko in naporno, je vendar z železno voljo vztrajal in venomer mislil na to, da mora rešiti domačijo propada in zamašiti usta hudobnim sosedom. Prenašal je potrpežljivo vse psovke in zbadljivke delavcev in srce mu je prekipevalo ob misli na dan ko prinese materi svoj prvi skromni zaslužek. Ker je bilo od mesta do doma predaletč, je ves teden prenočeval v nedograjeni stavbi in jo obenem čuval. Zato je dobival še posebno plačilo in hrano pri mojstru.

Ko je mati v ponedeljek zjutraj opazila, da Franceljna ni doma, je tekala in spraševala ljudi kakor brez uma. Kar zapopasti ni mogla, da bi bil njen sin na katerega je stavila vse upanje zmožen pobegniti in zapustiti domače. Joj, joj; ljudje so imeli torej prav, ko so prerokovali, da bo ravno tak kakor oče? Kakršen konec je storil oče, podobnega utegne storiti sin! Vsa obupana je že bila in se ni dotaknila ne dela ne jela. Ljudje so jo srečavali blede kakor zid in objokano. Po vse dni je begala brez cilja, klicala Franceljna in se zvečer zopet vsa potrta vračala domov. Tako je minilo šest dni brez vsakega znamenja Franceljnovе vrnitve.

V soboto zvečer je mati zgodaj položila otroke v posteljo, sama pa je šla v kamro. Prižgala je svečo pred Križanim, ponižno je pokleknila in suhe ustnice so se ji pregibale: »Oče naš, Zdrava Marija! Mati nebeška vrni mi sina!« Besede je izgovarjala iz navade, toda mislila je le na sinovo vrnitev. Zmolila je očenaš, zmolila dva potem pa se je zamislila. Tedaj je nenadoma potrkal na vežne duri. In še enkrat in še enkrat. Mati se je stresla, kakor bi se zbudila iz sanj, vstala je in šla odpirat. Kar drhtela je od razburjenja

in pričakovanja, saj je bila trdno prepričana, da bo zagledala Franceljna. Ali ko je odprla vrata, je presenečena odskočila in kriknila. Zunaj je stal raztrgan in umazan človek. Ko je videl početje prestrašene starke, jo je odgovoril: »Oh mati, nikar se ne bojte; saj sem jaz, Francelj, vaš sin!« Mati si je globoko oddahnila in za trenutek ni vedela kaj bi. Mahoma se je spomnila, koliko je bila prejokala in pretrepala, in vse to se ji je zazdelo neumno. Francelj pa je moško stopil za materjo skozi vežo v kuhinjo, ji podal roko in slovesno dejal: »Mati! Tu vam prinašam svoj prvi zaslužek, sad dela svojih rok. Bil sem opraskan, krvav in umazan, toda vztrajal sem. Vem, da ste mi vi nad vse, in vem, da sem dolžan popraviti, kar je oče zagrešil. Teh novcev, ki sem jih vam prinesel, je sicer malo, toda dobri so in pošteno pridobljeni, kupite, kar je potreba in veselite se!« Mati je bila kar vžhičena nad takim junaštvom svojega sina. Potok solza se ji je vlił po licih, sklonila se je k Franceljni in ga objela: »O, ti moj sin! In kakor v odgovor je šepnil Francelj: »O, moja mati!«

Muca in kuža

Brezskrbno muca v travi sedi,
ne slutí nesreče, ki ji preti.
Za plotom se kuža pripravila na skok,
bo muco ujel, ker hitrih je nog.

A, en, dva, tri, glej,
prestraši se muca in skoči naprej.
In kuža jo urno ubere za njo,
saj dolgo muca tekla ne bo.

Pa kuža je dober za tek in za lov
med dirko ponavilja veseli »hov, hov«.
Oh muca, če boš za hipec obstala,
ne boš več trave zelene teptala.

O, sreča, drog ob cesti te,
na njega muca se povzpe.
A kuža zdat je spodaj sam. —
kam naj gre? Zdat ga je sram.

In muca smeje se mu zviška,
čepi na drogu kakor miška.
Se kuža gre domov kesat,
a muca k svojim mladim soat.

Obn Vere, dijakinja iz Paške vasi,
št. 17, p. Šmartno ob Paki.

Golar Manko:

Kako so Puščani napajali hrast

Mimo Pušč je tekel znameniti potok Mlakuža. Mejil je med vasema Pušče in Zabitovci. Poleti so se tod kopali puščanski paglavci in žabe, pozimi pa so se drsali po njej zabitovski frkulini, tako je bilo vsaj zmenjeno.

Bilo je žarkega poletnega dne. Sonce je kar preveč sejalo svoje žarke na Pušče in njive, ki so se širile okoli te prelepe vasi. Ker je bila ravno nedelja, se je puščanski župan podal na polje, da bi videl, kako mu zori pšenica. Na sprehođu ga je zanesla pot tudi do Mlakuže.

Ob potoku je stal visok hrast. Prav do tal so segale njegove veje in ena se je skoraj dotikala vodne gladine, kakor da bi jo žejalo po vodi.

»Kaj si vendar tako poklapan, ljubi hrast,« je vprašal komaj slišno in sočutno zrl na visoko drevo, ki je res nekako žalostno povešalo svoje veje.

»Ali si bolan, ko tako klaverno povešáš svoje veje?«

Kar nekako slabe volje se je odpravil domov.

Puščani so namreč od sile dobri ljudje, posebno še njihov župan. In ta ljudomilost mu ni dala miru.

»Hrastu je vendar treba pomagati,« se mu je plelo, »kar preveč slab se mi zdi. Ko bi le vedel, kaj mu je,« mu je naprej vrtala misel v glavi, »potem bi mu bilo lažje pomagati.«

Od teh misli mu tudi češpljeva kaša ni dišala, ki mu jo je skuhalo zvečer njegova žena za večerjo. »Kaj ti je, Urh,« ga je zaskrbljeno vprašala njegova Kunigunda. Pa ji pove oča župan, kako in kaj. In ponoči, ko so drugi vaščani prijetno spali, sta se župan in županja nemirno premetavala po postelji in tuhtala, kako bi se dalo tej reči postreči.

»Kar občinske može skličem jutri,« je končno sklenil, »pa naj ti uganejo, kako bi potolažili hrast.«

Ni se še do dobra priguncalo sonce nad vrh Sv. Porcijunkole, ko je že moral mežnar Nacek letati od hiše do hiše in sporočiti občinskim možem, da jih kliče župan v zelo nujni zadevi.

»Kaj neki naj bi bilo,« so se spraševali vaški modrijani in se čohali ob plešastih buticah.

Štefučevemu Štefeku ta skrb niti ni dala, da bi v redu pojedel prežgano juho, ki mu jo je pripravila njegova vrla Urša.

Kmalu so se zbrali vsi pod vaško lipo in oča župan jim je povedal, kako je s to zadevo. Nemudoma so se podali k hrastu, da bi se na lastne oči prepričali, kako je z bolnikom.

Prav modro so se držali vsi možakarji, rekli to in ono, toda nobena ni bila prava. Organist Miha je celo menil, da je morda zbolel hrast na črevesju in da ga morda črviči. Toda oča župan ga je pisano pogledal in dejal, da hrast pač nima črev in da ga tudi zavijati ne more in da bi moral on, Jaka, to vendar vedeti.

Zopet so se zamislili puščanski možje, pokašljevali in mežikali v vzhajajoče sonce. Tedaj pa se je oglasil mežnar Nacek in dejal, da je pač hrast morda žejen, da mu manjka vode, saj ni padlo v Pušče že nad tri tedne dežja. Tudi ono vejo, ki se sklanja nad vodo, naj si vaški modrijani malo bolje pogledajo, mar ni podobna ustom kakšne živali, je modroval dalje.

Vsi možakarji so kar ostrmeli ob teh čudovitih in prepametnih besedah. Kar verovati niso mogli Nacekovim besedam, ker do današnjega dne ni splavala iz njegovih ust še nobena pametna zadeva. Končno so se pa le opomogli modrijani od začudenja in jeli pritrjevati Nacekovim besedam. Tudi oča župan je bil njegovih misli.

Potem so se jeli zopet meniti, kako bi pripravili hrast, da bi vendar pripognil svojo vejo do vode in si tako utešil žejo. Nekaj časa so mu prigovarjali, namreč hrastu, toda on se ni zmenil za njihove besede. Čudno, kaj!

In zopet je bil Nacek tisti, ki jim je povedal, naj steče kdo domov v vas in prinese vse vrvi, kolikor jih imajo vaščani. Potem pa bodo privezali vrh z enim koncem vrvi, z drugim koncem pa ga bodo vlekli, in ni šent, da ne bi potolažili žejnega hrasta.

Tako so tudi napravili. Nacek je splezal na vrh, privezal na najvišjo vejo vrv, spodaj pa so vlekli vaščani proti vodi kar se je dalo. Čisto malo je manjkalo, da bi dosegla veja vodno gladino, toda tedaj se je zgodilo nekaj groznega: vrv se je utrgala, z vso silo se je zopet vzravnil hrast, Nacek pa je v velikem loku zletel z drevesa. Pri tem se je z glavno zataknil med veje in ubogi mežnar je padel na zemljo brez glave; premalo se

opaziti, razen temne, skoro črne odprtine v neko skalo: morda vhod v kakšno podzemeljsko jamo.

(Dalje prihodnjič)

Manica:

Srečonojna strela

V mali vasici tam pod visokimi gorami je živoraril reven a dobrodušen kmet Tilen. Čestokrat je zatrjeval svojim sosedom:

»Vse pride od zgoraj. Kar pa pride od zgoraj, je vedno pravo in dobro.«

Zdelo se je, da je možiček res po tem izreku uravnal svoje življenje, kajti vse, kar ga je zadelo, je sprejel vdanostno in tako je bil vedno zadovoljen.

Nekoč je zahrumela nad vasico huda nevihta. Med dežjem in točo se je zablislilo in tresčilo v Tilnovo leseno bajtico, ki je na mah pogorela do tal. Tilen je v trenutku postal berač.

Ko je naslednje jutro hodil po žalostnem pogorišču, je pristopil k njemu najbližji sosed in se mu porogal:

»Hoho Tilen! Včerajšnji tresk je tudi prišel od zgoraj. Da bi bil pa zate dober, to pa zelo dvomim in ti sam menda tudi!«

Tilen se je molče obrnil vstran. Bolelo ga je norčevanje nagajivega sosedu.

Poslej je bilo Tilnu treba misliti na novo hišo. Ker pa vsled revščine ni

zmogel kaj boljšega, je sklenil, kar sam napraviti iz desk kočico, ki bo za prvo silo.

Stopil je v klet. To je bil še edini prostor, kamor ni dosegel ogenj in ki mu je zdaj kot pogorelcu služil za zasilno stanovanje.

»Kako mi zdaj hodi prav ta klet,« razmišlja sam pri sebi. »Le preplitva se mi zdi. Poglobil jo bom. Čim več prostora, tem bolje bo. Marsikaj se bo dalo shranjevati tu.«

In res, preden se loti gradnje hišice, vzame kramp in začne poglabljovati klet. Že izrije nekako pol metra v zemljo, ko zadene s krampom na nekaj trdega, ki čudno zazveni.

Tilen postane pozoren. Odvrže kramp in se z rokami loti dela. Naenkrat glasno zavriska.

Pred njim stoji star bakren lonec, napolnjen s srebrnim in deloma tudi z zlatim denarjem. Najbrž je ta denar kdo pred mnogimi leti zakopal tu v strahu pred Turki, potem pa lastnik iz bogve kakšnega vzroka ni mogel več ponj.

Tilen denarja ni takoj prešteval. Pač pa je že po površnem pregledu ugotovil, da si bo zdaj prav lahko dal postaviti lepo zidano hišo.

Spomnil se je nagajivega sosedu. Pa ni bil kar nič hud nanj. Ves hvaležen se je ozrl kvišku in vzkliknil:

»Da, tudi strela je prišla od zgoraj in dobra je bila!«

Riž... čaj... bombaž...

(Ob knjigi Pavla Kunaverja: *Zakladi sveta — 47. knjiga Mladinske Maticе*)

Tončka so poslali v trgovino po riž. Fantiček se je vrnil klavrne volje in povedal, da ga nima trgovec niti zrnca več. Zmanjkalo mu ga je in ga ne dobi od nikoder...

Rezkina mati je predilničarka. Še pred letom je bilo pri njih v družini prijetno, zdaj po tovarna ne dobi več bombaža in so začeli skrajševati delo. Ker je manj dela, je tudi manj zaslužka; in koder ni denarja, je življenje pusto in prazno. Rezka, njeni bratci in sestrice so zaradi tega, ker primanjkuje bombaža večkrat lačni. Kako je to čudovito povezano: bombaž, ki ga trgajo tam daleč za morji, pa lačni želodček naše Rezike in ostalih predilničarskih otrok.

Kje neki so te čudovite dežele, kjer pridelajo toliko riža, da ga imajo za vse leto dovolj in še lahko s preostankom zalagajo tuje dežele? Kje neki cveto grmi zdravilnega čaja? Kje cvete bombaž, da ga roke naših predilničarjev predelujejo v prejo?

Take misli predejo dandanes že tudi po najmanjših glavicah. Kdo neki naj da odgovor na taka in podobna vprašanja.

Mladinska matica, odsek Jugoslovenskega učiteljskega združenja v Ljubljani, je podarila za letošnji Vidov dan svojim številnim naročnikom prav čedno poučno knjižico: »Zakladi sveta«. Po raznih virih je priredil Pavel Kunaver sprehode po tujih zem-

ljah, in nas povedel na bombaževe plantaže v Združene države Amerike. Preko gumijevih nasadov se ustavimo pri Kitajcih, kjer pridelajo ogromne količine čaja. Posamezno drevo, ki ga je treba pazljivo obdelovati in negovati, daje le do 15 dekagramov čaja. Koliko pridnih rok in koliko tisočev dreves je potrebno, da zadovoljijo vse prijatelje čaja na Kitajskem, Japonskem, Ruskem, Angleškem ... in tudi po naših krajih, saj tudi nam prija čašica čaja.

Ivan Cankar se spominja iz svojega življenja storije o dateljnih. Zdaj pohitimo v daljno deželo pod dateljeve palme. O rižu, ki potrebuje vlažnega podnebja in poplavljenega ozemlja, nam pripoveduje najnovejša knjiga Mladinske matice. Soje uvajajo je tudi pri nas. Nato nas popelje naš vodnik v severno Evropo, v Skandinavijo, kjer rase največ lesa. Obhod po svetu in njegovih zakladih se konča v pragozdih Zpadne Indije, kjer sekajo visokovredni tikov les.

47 knjižica »Mladinske matice« bo posebno zadovoljila učence iz višjih razredov. Taka knjiga je vedno dobrodošlo poučno štivo, ki ga bodo naročniki lahko v mnogih razredih uporabljali tudi kot razredno berilo. Knjigo krasi nekaj ilustracij, ki so povzete po klišejih, menda iz knjig, ki so služile sestavljalcu Pavlu Kunaverju za oporo. Škoda, ker je v knjigi še premalo ilustracij in grafikonov in zemljevidov, odnosno geografskih skic.

Škoda, ker posamezna poglavja niso dovoljno izpopolnjena in zaokrožena. Mimogrede bi prireditelj knjižice lahko povedal, koliko že v poslednjem času pridobivamo potrebnega bombaža doma. Zanimiva bi bila primerjava med našo pridelavo in potrošnjo. V južnih pokrajinah naše Jugoslavije pridelujemo tudi že nekaj riža. Še več ga dobivamo iz sosednje Italije. Za čaj gre preveč našega denarja preko meje. Kaj ni lipov čaj izboren nadomestek za ruski čaj? In lipa cvete pri nas doma la v vsaki vasi. V nekaj stavkih bi lahko mimogrede seznanili male čitatelje z dobrinami, ki jih rodi tudi naša zemlja in ni treba vedno segati po tujem, dražjem pridelku.

Zanimivo in poučno knjigo pa bodo radi prebirali tudi odrasli, saj bodo spoznali iz nje mnogo zanimivega in novega, kako so razdeljeni zemeljski zakladi, ki bi lahko ob mirni razdelitvi dobrin služili v korist vsega človeštva. Dovolj je vsega na svetu, da bi ne bilo treba Tončku zaman skakati po trgovinah in vpraševati za rižem. In tudi bombaža je dovolj, da bi lahko Rezkina mama imela vedno dovolj dela, prav tako tudi ostali predilničarji. Le miru in zastopnosti nam je potrebno, pa bi zakladi sveta lahko služili vsakemu in vsem le v dobro.

Knjiga Pavla Kunaverja je lepo darilo Mladinske Matice in bo gotovo dosegla svoj namen in naročnike M. M. seznanila z zakladi sveta

N. Č.

Postojnski:

Prvi zaslužek

Ko je bilo Franceljnu komaj petnajst let, mu je umrl oče. Ko se je pozimi vračal domov, je bil tako vinjen, da ni mogel storiti v sobi niti enega pravega koraka. Še manj pa je mogel hoditi po snegu in je zato sredi poti zmrznil.

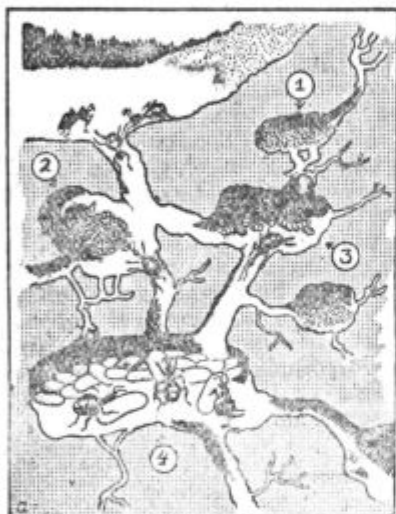
Od tistih dob je pri Lečnikovih trda predla. Dasi je bil oče pijanec, igralec in zapravljivec, je vendar še nekaj ostajalo za sol in za davke, ki so jih plačevali od tiste krpe peščene zemlje in od razdrapano bajte. Toda sedaj je bil oče umrl. Mati pa bi bila komaj zmožna počediti hišo in skuhati otrokom jed. Torej je ostal kot najstarej

ši samo še Francelj. Bil je že toliko možat, da se je zavedal, kaj mu je storiti. Pri Brednikovih, kjer je bil Francelj za pastirja, so imeli sina Andreja, ki je delal v mestu. S tem se je Francelj domenil, naj mu preskrbi službo, pa bodi si kakršna koli. Andrej je bil dober fant in mu je v kratkem času dobil mesto pomagača pri zidarjih.

V nedeljo zvečer sta sedela za mizo mati in Francelj. Uvela materina roka je vbadala šivanko v sinove nogavice, medtem ko je bil Francelj zatopljen v misli. V izbi je bila tišina, le kdaj pa kdaj jo je prekinil težak vzdih matere ali sina. Uboga mati je ves čas premiš-

začel premetavati in podirati naše hiše v večjih mestih. Glede na velikost mravlje je takle kup za nje po naših pojmih že pravcati nebotičnik. Že samo v tistem delu kupa, kar ga je nad zemljo, se nahaja do 25 nadstropij, najmanj enako število razpredenih hodnikov in ležišč za jajčeca pa je še pod zemljo. Iz kupa vodijo številna vrata. Pred vsakimi pa stoji dan in noč mravlja, ki straži, da bi se v njen oddelek ne pritihtapil vsiljenec iz drugega gnezda. Domnevamo, da se mravlje spoznavaajo med seboj po posebnem vonju gnezda.

Naša slika nam kaže majhen prerez skozi takole carstvo mravelj. Vidimo vhod v mravljišče, na vse strani razpeljane hodnike, ki vežejo med seboj posamezne sobice, in ureditev posameznih sobic. Vsak predeljen prostor služi svoji posebni svrhi: ta, ki je na sliki označen

s št. 1, je napolnjen s pravimi mravljinčjimi jajci, med tem ko so v oddelkih št. 2 in 3 spravljeni že nekoliko bolj razvite ličinke. Sobica št. 4 pa je že prostor za zapredke.

Zarod oskrbujejo navadne mravlje, ki jih imenujemo enako kot pri čebelah, delavke. Njih dolžnost je med drugim tudi ta, da spravljaajo ob toplejšem vremenu zarod v višja nadstropja, v slabem vremenu pa ga morajo prenesti spet nazaj v osrčje kupa ali še globlje pod zemljo. Drobčni hodniki, ki jih vidimo na sliki, so pribežališča in prebivališča za zajedalske lenuše, ki udobno in brez dela žive na račun mravelj ter se pri tem neredko hranijo tudi z njihovim zarodom.

Šaljivo vprašanje

Kateri opat ne potrebuje nobenega posvečevanja?

Za spretne jezičke

(Hitro ponavljaj.)

1. Tone, to ne tone.
2. Radi šta ništa ne radi?
3. Jeram — Majer — jarem.
4. Soliditit (beton za ceste).

Posetnice

(A. Francevič)

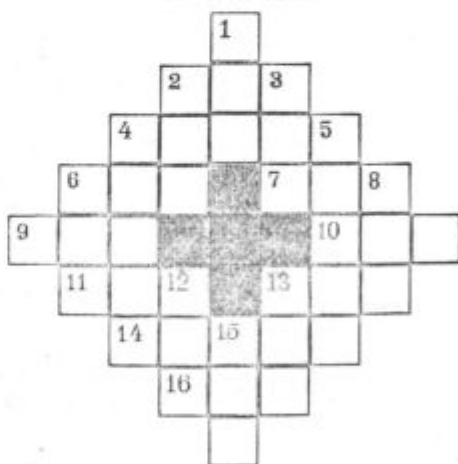
Al. Rok

A. M. Res

A. Ster

Kaj so ti gospodje po poklicu?

Križanka

Vodoravno: 2. Vodna žival, 4. spoštovanje samega sebe, 6. Vzklik, 7. ima vsaka rastlina, 9. »rumena« v srbohrvaščini, 10. bivši perzijski kralj, 11. vrši ropar, 13. del glave, 14. Ostane od zgorelih drv, 16. morska riba.

Navpično: 1. Perzijski velikaš, 2. skupina čebel, 3. Ptica, 4 je bil pred več tisoč leti, 5. Jugoslovensko društvo, 6. moško ime (domači izraz), 8. kislina, 12. domača žival, 13. kdor ne govori je... 15. pravoslavni duhovnik.